

ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΝ

Ἀθήναι τῷ 3ῳ Φεβρουαρίου 1969

Πρὸς τόν

Κύριον Πρύτανιν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἐνταῦθα.

Ἀξιότιμε Κύριε Πρύτανι,

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 56603 ὑπουργικῆς πράξεως τῆς 23.7.68 (Ἑφημερίς τῆς Κυβερνήσεως, τεύχος Γ, φύλλον 255) ὁρίζεται ὅτι τίθεμαι εἰς κατάστασιν ἐξαμήνου διαθεσιμότητος διότι

... προέβην ... "πρὸς ἀντιπροσώπους τοῦ Τύπου εἰς δηλώσεις πολιτικῶν χαρακτήρος δυναμένας νὰ προκαλέσουν βλάβην εἰς τὰ συμφέροντα τῆς Πατρίδος" ... ἐπιδείξας οὕτω .... "διαγωγὴν ἀσυμβίβαστον πρὸς τὴν ιδιότητα ... δημοσίου λειτουργοῦ καὶ καθηγητοῦ ἀνωτάτου ἐκπαιδευτικοῦ ἰδρύματος, καθ' ὅσον αἱ πράξεις καὶ ἐνασχολήσεις αὐταὶ ἐκτός τῆς παρ' ἧ ... (ὑπηρετῶ) ... Ἐσχολῆς, καὶ δὴ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ, εἶναι δειγμάτων οὐχὶ ἀρροσιώσεως εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν ἦν ... (κατέχω) ... θέσιν, ἀλλὰ χρησιμοποίησεως τούτων δι' ἄλλους σκοποὺς, ἀσυμβίβαστους πρὸς τὸ καθηγητικὸν ἀξίωμα, ὅπερ οὕτω ἔμεινεν ἔκθετον εἰς ποικίλα σχόλια καὶ δὴ τοῦ ἡμερησίου τύπου".

Ἐν ἄνωτέρῳ ἀναφέρονται εἰς δημοσίαν συζήτησιν, ἣ ὅποια ἐπηκολούθησε διαλέξεώς μου εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Βρυξελλῶν, γενομένης τὴν 4ην Ἀπριλίου 1968. Κατ' αὐτήν, ἀπαντῶν εἰς σχετικὴν ἐρώτησιν, ἠρνήθην νὰ συζητήσω ἐπὶ εἰδικῶν θεμάτων τῆς ἑλληνικῆς καταστάσεως, διεδήλωσα τὴν ἀντίθεσίν μου πρὸς πᾶν καθεστῶς μὴ δημοκρατικόν, καὶ ἐξέφρασα τὴν πεποίθησίν μου περὶ τῆς σημασίας τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν διὰ τὴν κρῆσιν τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Πανεπιστημιακὴ Σύγκλητος συνεζήτησε τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ὑπουργικὴν πράξιν κατὰ τὴν συνεδριάσιν τῆς τῆς 30ῆς Ἰουλίου 1968, ὡς ἐπληροφορήθη. Διὰ τοῦτο δὲν ἠθέλησα καὶ δὲν ἦτο ἀναγκαῖον νὰ προβῶ τότε εἰς οἰανδήποτε ἐνέργειαν.

Ἦδη νωτέρω ὑπουργικὴ πράξις, ὑπ' ἀριθ. 211 453 τῆς 13.1.69 (Ἐφημερὶς τῆς Κυβερνήσεως, τεύχος Γ, ἀριθ. φύλλου 9), ὀρίζει τὴν ἐπὶ ἕξι εἰσέτι μῆνας πράτασιν τῆς καταστάσεως διαθεσιμότητος διὰ τοὺς εἰς τὴν ἀρχικὴν πράξιν ἀναφερομένους λόγους.

Κατόπιν τούτου θεωρῶ ὑποχρεωσίν μου ὅπως θέσω ὑπ' ὄψιν Ἰγμῶν καὶ τῆς Πανεπιστημιακῆς Συγκλήτου ὠρισμένης πληροφορίας καὶ σκέψεις ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω ἀποφάσεων. Τοῦτο, νομίζω, εἶναι ἀπαραίτητον πρὸς πλήρη ἐνημέρωσιν τῶν πανεπιστημιακῶν ἀρχῶν ἐπὶ παραβάσεων βασικῶν ἀρχῶν, συνδεομένων μὲ τὴν λειτουργίαν τῆς ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως καὶ διότι δὲν προάγεται τὸ κῆρος τοῦ Πανεπιστημίου ὅταν δημοσιᾶ ἀπαγγέλλεται βαρυτάτη κατηγορία ἐναντίον καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, χωρὶς νὰ παρέχεται ἡ δυνατότης δημοσίας ἐπίσης ἀπαντήσεως. Γενῶνται δὲ εὐλόγως ἐρωτήματα εἰς τοὺς φοιτητάς, ὅταν καθηγητῆς τῶν ἐγκαλῆται δι' ἐνεργείας "δυναμένας νὰ προκαλέσουν βλάβην εἰς τὰ συμφέροντα τῆς Πατρίδος".

Ἐπιθυμῶ νὰ θέσω ὑπ' ὄψιν Ἰγμῶν καὶ τῆς Πανεπιστημιακῆς Συγκλήτου ὅτι αἱ ἀνωτέρω ἀποφάσεις πρῶτον, στηρίζονται ἐπὶ ἀνακριβῶν πραγματικῶν περιστατικῶν καὶ ἀβασίμων κρίσεων, ὡς προκύπτει καὶ ἐκ τῆς συναπτομένης ἀπὸ 18 Ἀπριλίου 1968 ἀναφορᾶς μου εἰς ἀπάντησιν τῆς κλήσεώς μου εἰς ἀπόλογαν" δευτέρου συνιστοῦν παράβασιν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τοῦ Δικαίου καὶ τῆς συγχρόνου πολιτείας, εἰδικῶς δὲ α) τῆς αὐτονομίας τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐκφράσεως τῆς γνώμης τοῦ Πανεπιστημιακοῦ Διδακτάλου ἐπὶ θεμάτων τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἐρεῦνης καὶ διδασκαλίας του, καὶ β) τοῦ δικαιώματος δικαστικοῦ ἐλέγχου τῆς νομιμότητος τῶν πράξεων τῆς Διοικήσεως.

Ἐάν παρὰ τὴν ὑποβληθεῖσαν ὡς ἄνω ἀναφορὰν μου ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ γνώμη ὅτι ἔλαβε χώραν παράβασις Νόμου ἢ τοῦ Συντάγματος, ἡ νόμιμος διαδικασία θά συνίστατο εἰς τὴν συνέχισιν τῆς ἀρξαιμένης κειθαρχικῆς διώξεως. Θά πύχθη ὅπως τὸ θέμα ἦγετο πρὸς κρίσιν ἐνώπιον τοῦ

ἀρμοδίου κατά τήν πανεπιστημιακήν νομοθεσίαν Πειθαρχικοῦ Συμβουλίου.

Αἱ εἰδικώτεραι παρατηρήσεις ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἀνωτέρω εἶναι αἱ ἀκόλουθοι:

Ἐπί τῆς ο ὕ σ ί α ς τοῦ σκεπτικοῦ τῶν ἐν ἀρχῇ ἀποφάσεων παρατηροῦνται τὰ ἑξῆς:

1. Δέν εἶναι ἀληθές ὅτι προέβην εἰς δηλώσεις πρὸς ἀντιπροσώπους τοῦ τύπου. Ἀπήντησα εἰς ἐρωτήσεις αἱ ὁποῖαι εὐθέως μοῦ ἐτέθησαν κατά τήν ἐπακολουθήσανσα τῆς δημοσίας διαλέξεώς μου συζήτησιν εἰς τό Πανεπιστήμιον τῶν Βρυξελλῶν. Τό θέμα τῆς διαλέξεως ἀνεφέρετο εἰς τήν εὐρωπαϊκὴν πολιτικὴν οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ αἱ τεθεῖσαι ἐρωτήσεις εἶχον σχέσιν μέ τήν ἑναρμόνισιν τῶν θεσμῶν τῶν συμμετεχουσῶν εἰς τήν Εὐρωπαϊκὴν Κοινότητα χωρῶν. Ἐρισμένοι ἐρωτήσεις ὑπεβλήθησαν ὑπ' ἀγνώστων μου προσώπων καὶ ἦτο βεβαίως ἀδιανόητον γὰ ἐλέγξω καὶ ἀποκλείσω τήν συμμετοχὴν εἰς τό ἀκροατήριον δημοσιογράφων ἢ ἐκπροσώπων πρακτορείων εἰδήσεων. Ἡ παρουσία των προφανῶς ὄφειλετο εἰς γενομένην ἀνακοίνωσιν τῆς ἐν Βρυξελλαῖς ἐπισκέψεώς μου ὑπὸ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος καὶ εἰς τό ἔντονον ἐνδιαφέρον τῆς διεθνούς κοινῆς γνώμης διὰ τήν ἐν Ἑλλάδι κατάστασιν.

2. Ἡ κρίσις ὅτι διὰ τῶν γενομένων "δηλώσεων" ἤδύνατο νά προκληθῆ βλάβη εἰς τὰ συμφέροντα τῆς Πατρίδος στηρίζεται ἐπί τῆς ἐπικινδύως ὀλισθηρᾶς ταυτίσεως τῶν συμφερόντων τῆς Πατρίδος πρὸς τὰς ἀπόψεις τῶν ἐκαστοτε κυβερνήτων. Εἰς τήν συγκεκριμένην περίπτωσιν, εἰάν ἡγενομένη νά ἀπαντήσω εἰς τὰ τεθέντα ἐρωτήματα ἢ εἰάν δέν ἐξέφεραζον τὰς πεποιθήσεις μου, θά ἐνισχύετο ἡ γνώμη ὅτι οἱ πανεπιστημιακοὶ διδάσκαλοι τελοῦν εἰς τήν Ἑλλάδα ὑπὸ συνθήκας ἀπειλῶν καὶ ἐκφοβισμοῦ. Τοῦτο θά ἔβλαπτε τὰ συμφέροντα τῆς Πατρίδος καὶ οὐχί ἢ ὑπ' ἐμοῦ γενομένη ἐκδήλωσις ἀφοσιώσεως εἰς τήν δημοκρατικὴν ἰδεολογίαν.

3. Τὰ θέματα τῶν θεσμῶν, τόσον ὡς πρὸς τήν νομικὴν των διάρθρωσιν ὅσον καὶ ὡς πρὸς τήν λειτουργίαν των, ἀνάγονται εἰς τό ἀντικείμενον τῆς θεωρίας περὶ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ κατέχουν κεντρικὴν θέσιν εἰς τήν μελέτην τῶν προβλημάτων τῆς εὐρωπαϊκῆς οἰκονομικῆς

ένοποιήσεως. Άκοτελούν τμήμα, έκομένως, τής έπιστήμης τήν όποίαν έχω ταχθῆ νά θεραπεύω καί διδάσκω εΐς τό Πανεπιστήμιον Άθηνών. Ή επί τών θεμάτων αυτών έκφρασις τής γνώμης μου δέν άποτελεΐ έργον ξένον προς τό καθηγητικόν μου άξίωμα. Ό τελευταίος αυτός ίσχυρισμός εΐναι ιδιαιτέρως άπαράδεκτος εΐς έποχήν καθ'ήν διεθνώς τά Πανεπιστήμια καλοϋνται νά αναλύσουν τά τρέχοντα προβλήματα καί νά διατυπώσουν άπόψεις επί τών προσφορωτέρων λύσεων.

4. Ός προς τόν ίσχυρισμόν, ό όποίος έπίσης περιελήφθη εΐς τάς περί ών ό λόγος άποφάσεις, ότι διαΐ τών ενεργειών μου δῆθεν τό καθηγητικόν άξίωμα"έμεινεν έκθετον εΐς ποικίλα σχόλια καί δῆ τοϋ ήμερησίου τύπου", εΐναι άνάγκη νά παρατηρηθῆ ότι υπό καθεστώς λογοκρισίας τά δημοσιευόμενα εΐς τάς ήμερηΐδας τυγχάνουν τουλάχιστον τής έγκρίσεως ή άνοχής τών άρμοδίων, χωρίς νά εΐναι έλευθέρα ή εύχερης ή εκ'αυτών άπάντησις. Τοϋτο όμως σημαίνει, ότι ενεργεΐαι καθηγητῶν τοϋ Πανεπιστημίου καί ή λειτουργία τών άνωτάτων εκπαιδευτικῶν ίδρυμάτων εκτίθενται εΐς κρίσεις ή σχόλια πιθανώς ύπαγορευόμενα υπό ιδιωτικῶν επιδιώξεων ή στηριζόμενα επί άνακριβειῶν ή διαστρεφῆς τής άληθείας, ως εΐναι γνωστόν ή τουλάχιστον πασίδηλον ότι συνέβη εΐς τήν συγκεκριμένην περίπτωσιν.

Άνεξαρτήτως τών άνωτέρω παρατηρήσεων, άναφερομένων εΐς τήν ούσίαν τών ύπουργικῶν άποφάσεων 56603 τής 15.7.68 καί εκΠ 435 τής 13.1.69, επιθυμῶ νά έπιστήσω τήν προσοχήν τών Πανεπιστημιακῶν Άρχῶν επί δύο δ ι α β ε ι κ α σ τ ι κ ῶ ν θεμάτων εκ τών όποίων προκύπτουν ή έκτασις καί αΐ συνέπειαι τής παραβάσεως τών άνωτέρω μνημονευθειῶν θεμελιωδῶν άρχῶν, ήτοι α) τής αϋτοτελείας τοϋ Πανεπιστημίου, καί β) τοϋ δικαστικοϋ έλέγχου τής νομιμότητος τών πράξεων τής Διοικήσεως.

α) Ή κλήσις εΐς άπολογίαν έγένητο βάσει τοϋ πανεπιστημιακοϋ νόμου. Ήν, παρά τάς δοθεισας έξηγήσεις, δέν έκαυσε νά ύπάρχη γνώμη ότι έλαβε χώραν παράβασις Νόμου ή τοϋ Συντάγματος, ήτο δυνατόν νά προαχθῆ ή νόμιμος διαδικασία δι'ένδεχομένης παραπομπῆς τής ύποθέσεως εΐς τό Πειθαρχικόν Συμβούλιον τοϋ Πανεπιστημίου, έξασφαλιζομένων οϋτω τῶν άπαραιτήτων έγγυήσεων άντικειμενικής καί δικαίας κρίσεως.

β) 'Η εφαρμογή της από Ι4 'Ιουνίου 1967 κ' Συντακτικής Πράξεως ύποδηλοῖ, τούλάχιστον, τήν προτίμησιν διαδικασίας ἣ ὅποια δέν προϋποθέτει προηγουμένη συνεννόησιν μετὰ τῶν Πανεπιστημιακῶν Ἀρχῶν.

γ) 'Η κ' Συντακτικὴ Πράξις περιέχει ἐν ἄρθρῳ 5 διατάξιν διὰ τῆς ὁποίας ἡ προσφυγὴ κατὰ τῶν βάσει αὐτῆς ἐκτιδομένων πράξεων εἰς τὸ Συμβούλιον Ἐπικρατείας "εἶναι ἀπαράδεκτος". 'Η κατάργησις αὐτῆς θεμελιώδους καὶ βάσει γενικῶν ἀρχῶν ἐπιβαλλομένου δικαστικοῦ ἐλέγχου τῆς νομιμότητος δέν ἐξηγεῖται εὐχερῶς ἐάν αἱ ἐξαιρούμενα τοῦ ἐλέγχου πράξεις πράγματι στηρίζονται ἐπὶ βεβαίον περιστατικῶν καὶ ἀσφαλῶν κρίσεων.

Εἶναι πρόδηλον ὅτι οὕτω τὸ λειτουργημὰ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου καθίσταται ἔκθετον εἰς αὐθαίρεσάν ἢ ἀπειλὴν αὐθαίρεσις καὶ ἐκφοβισμόν, περαιτέρω δὲ σοβαρῶς θίγεται ἡ αὐτοτέλεια τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων καὶ ἡ ἀκαδημαϊκὴ ἐλευθερία. Καὶ ἐρωτᾶται: Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας εἶναι δυνατόν νά προαχθῇ ἡ καλλιέργεια καὶ ἡ διδασκαλία τῆς ἐπιστήμης καὶ ἡ ἀνωτάτη ἐκπαίδευσις εἰς τὴν χώραν;

Θά ἐπιθύμουν νά ἀναφερθῶ καὶ εἰς τὴν ἀποφιν ὅτι ἡ ἐνέργεια τῆς Διοικήσεως ἐγένετο ἐξ αἰτίας ἐπιστολῆς τὴν ὅποιαν ἀπεθύνα τὸ παρελθόν θέρος πρὸς τὰς ἐν Ἀθήναις ἡμερησίας ἐφημερίδας. (Τοῦτο ἀνεφέρθη καὶ κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς Πανεπιστημιακῆς Συγκλήτου τῆς 30ῆς 'Ιουλίου 1968). 'Η ἐπιστολὴ αὐτὴ πράγματι ἀπεστάλη τὴν 14ην 'Ιουνίου 1968, ἀλλ' ἡ δημοσίευσίς της ἀηγορεύθη ὑπὸ τῆς λογοκρισίας. Ἀπετέλει ἀπάντησιν, πρὸς ἐνημέρωσιν τῆς κοινῆς γνώμης, εἰς δημοσίαν κυβερνητικὴν ἀνακοίνωσιν περιέχουσαν εὐθεΐαν καὶ ἐπάνυμον ἀναφορὰν εἰς ἐκτιμήσεις καὶ σκέψεις, τὰς ὁποίας εἶχον διατυπώσει εἰς τὸ παρελθόν. Τὸ θέμα ἀνεφέρετο εἰς τὴν πρόδοον τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, εἰς τὴν ἐμφάνισιν καὶ ἀκρίβειαν τῶν στατιστικῶν τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν καὶ εἰς τὰ ἐκ τούτων συμπεράσματα. Ἐάν δέν προέβαινον εἰς τὰς δημοσίας αὐτάς διευκρινίσεις καὶ εἰς τὴν διατύπωσιν τῶν ἀπόψεών μου ἐπὶ ἀντικειμένου, διὰ τὸ ὅποιον εἶμαι ἀρμόδιος εἰς τὸ Πανεπιστή-

μιον Ἀθηνῶν, θά παρέλειπον οὐσιῶδες καθήκον μου. Διὰ τὴν τοιαύτην παρέλειψιν θά ἦτο δυνατόν νά ἐλεγχθῶ, οὐχί ὅμως δι' ἔμφρασιν τῶν σκέψεών μου ἐπί ζητήματος ὑφέλισης σημασίας διὰ τὴν Χώραν, τὸ ὁποῖον ἐχειρίσθην εἰς τὸ παρελθόν καὶ εἶμαι τεταγμένος σήμερον νά ἐρευνῶ καὶ διδάσκω. Ἐποβάλλω συνημμένως ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς μου τῆς 14ης Ἰουνίου 1968, ὡς καὶ ἐν φωτοτυπία τὴν κυβερνητικὴν ἀπάντησιν. Θεωρῶ σκόπιμον ὅπως τόχῃ προσοχῆς τὸ περιεχόμενον καὶ τὸ ὕφος τῶν δύο κειμένων.

Ἔχω τὴν γνώμην ὅτι τὰ ἀνωτέρω δέν εἶναι ἀδιάφορα διὰ τὴν ἐκτίμησιν τῶν συνθηκῶν ὑπὸ τὰς ὁποίας ἀσκεῖται τὸ λειτουργημάτων τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, καὶ τῶν ἐκ τούτων ἐπιπτώσεων ἐπὶ τῆς καλλιέργειας καὶ διδασκαλίας τῆς ἐπιστήμης εἰς τὴν χώραν.

Μετ' ἐξαιρέτου τιμῆς,
Ι. Σ. ΠΕΡΕΜΑΖΟΓΛΟΥ